L. s. 1444/96.

Aleg. 205

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków fundacyi ś. p. Stanisława hr. Skarbka za lata 1892—1893, tudzież o sprawozdaniach Wydziału krajowego co do stanu tejże fundacyi za lata 1893 i 1894.

Wysoki Sejmie!

Przekazane komisyi budżetowej sprawozdania Wydziału krajowego w obu powyższych kierunkach załatwia komisya w poniższym referacie, dzieląc go z natury rzeczy na dwie części:

A. Zamknięcia rachunkowe:

Ostatnie w tym względzie sprawozdanie komisyi z dnia 2 lutego 1894, obejmowało zamknięcia za lata 1888, 1889, 1890, 1891.

Przedkładając obecnie sprawozdanie o zamknięciu rachunków za lata 1892 i 1893 zaznacza Wydział krajowy, iż zeszłorocznemu żądaniu komisyi budżetowej, ażeby razem ze sprawozdaniem o stanie fundacyi za lata 1893 i 1894 przedłożył także jednocześnie zamknięcie rachunków za rok 1894, w bieżącej sesyi sejmowej zadość uczynić nie może. Doniosła bowiem kuratorya fundacyi Wydziałowi krajowemu, że Administracya centralna fundacyi nie otrzymała w czasie właściwym zamknięcia rachunków zakładu Drohowyzkiego, którego do ogólnego zamknięcia potrzeba, i dlatego zamknięcie rachunków za r. 1894 najwcześniej dopiero w lutym 1896 wygotowane i Radzie administracyjnej przedłożone być może. Wydział krajowy wezwał kuratoryę fundacyi do natychmiastowego wydania stosownych zarządzeń, ażeby w przyszłości zamknięcia rachunkowe z poprzedniego roku przedkładała Radzie administracyjnej, a następnie Wydziałowi krajowemu w ciągu pierwszych miesięcy bezpośrednio następującego roku, i spodziewa się, że kwestya ta zostanie nareszcie uregulowaną.

Przystępując tedy do omówienia zamknięć rachunkowych za lata 1892 i 1893, wypada na wstępie zauważyć, iż Wydział krajowy po zbadaniu rzeczy, w sprawozdaniu swojem wyraża się o niej w sposób następujący:

„Ponieważ przedłożone rachunki przez administracyę fundacyi ś. p. Stanisława hr. Skarbka za rok 1892 i 1893 uznano co do cyfry za rzetelne, wydano pomienionej administracyi absolutoryum".

Co do tych rachunków komisya budżetowa następujące zestawia szczegóły:

Zamknięcie rachunków za r. 1892.

Na rok 1892 preliminowano w majątku obrotowym:

dochody w sumie	280.040 złr.	76 ct.
wydatki w sumie	286.490 „	44 ct.
przewidziano przeto niedobór	6.449 złr.	68 ct.

W zamknięciu zaś rachunkowem wypadają rzeczywiste

dochody na	336.870	złr.	93½ c.
wydatki na	353.519	„	73½ c.
wynika z tego przeto niedobór	16.648	złr.	80 ct.
wobec przewidzianego niedoboru	6.449	„	68 ct.
okazuje się zatem przekroczenie	10.199	złr.	12 ct.

Na cyfrę tę składają się niekorzystniejsze dla gospodarstwa wyniki w 6 rubrykach w łącznej kwocie . . . . 16.069 złr. 29 ct.

korzystniejsze natomiast wyniki w 5 rubrykach łącznie	5.870	„	17 ct.
razem wobec budżetu wynik niekorzystniejszy jak wyżej	10.199	złr.	12 ct.

Zwiększenie dochodów płynie głównie z dóbr ziemskich, zwiększenie zaś wydatków powodują przedewszystkiem gmach teatralny (2.760 złr. 35 ct.) i zakład w Drohowyżu (10.416 złr. 53 ct.)

Co do główniejszych tych cyfer podała Rada administracyjna fundacyi, Wydziałowi krajowemu w sprawozdaniu z dnia 13 maja 1895 l. 48 wyjaśnienia z których się okazuje;

a) Co do gmachu teatralnego. Sama zaległość niezapłaconych czynszów wzmogła się wobec roku 1891 o **2259 złr. 96 ct.** Zaległość ta urosła po koniec roku 1892 do wysokości **7429 złr. 24 ct.** tak, że według sprawozdania, zachodzi znowu obawa, że znaczną część tej kwoty trzeba będzie, jak to w latach poprzednich, odpisać. Nie licuje to wcale ze sprawozdaniem Rady administracyjnej w r. 1891, w którem ona „spodziewa się, że energicznem ściąganiem zaległości dawnych i niedopuszczaniem do powstawania nowych, usunie się przynajmniej wzrost tych zaległości, narażających fundacyę na straty“.

b) Największej jednak, a na niekorzystny wynik rachunkowy najbardziej wpływającej pozycyi, t. j. przekroczenia **10416 złr. 53 ct.** *w zakładzie w Drohowyżu* Rada administracyjna nie wyjaśnia dostatecznie. Dużo zatem pobieżniej traktuje ona sprawę niż w roku 1891, w którym pojedyncze rubryki z wydatków gospodarstwa zakładu z osobna przechodzi, porównuje je z dotyczącemi rubrykami preliminarza, sumarycznie wykazuje poszczególne wybitniejsze różnice i tłómaczy je z osobna.

W roku 1892 zadowolić się musimy podaniem cyfry wydatków w poszczególnych rubrykach i płynącego ztąd w całości przekroczenia. Jedna, jedyna wzmianka, mogąca częściowo wzrost wydatków motywować, odnosi się do tego, iż w zakładzie w roku 1892 utrzymywano średnio 480·71 osób, t. j. z końcem roku o 15 więcej niż w roku poprzedzającym.

Bilans majątku *zarodowego*, wykazujący wartość dóbr i realności, tudzież kapitałów fundacyjnych w łącznej kwocie . . . . . 3,021.274 złr. 14½ ct.

w porównaniu ze stanem w roku 1891	3,021.224	„	14½ „
okazuje przyrost majątku o	50	złr.	

W majątku *obrotowym* natomiast, wykazuje bilans ubytek w kwocie 31.565 złr. 16½ ct., spowodowany głównie zwiększoniem się należytości biernych. Po doliczeniu do tego jeszcze ubytku w innych rubrykach, a jednoczesnem uwzględnieniu zachodzącego znowu w niektórych rubrykach przyrostu, ukazuje się ogólne obniżenie wartości majątku o 26.536 złr. 71½ ct.

Zamknięcie rachunków za rok 1893.

Na ten rok preliminowano w majątku obrotowym

dochody na	282.153	złr.	41 ct.
wydatki	297.603	„	44 „
przewidziany niedobór	15.450	złr.	03 ct.

Według zamknięcia rachunkowego wypadają atoli

rzeczywiste dochody	420.591	złr.	15½ ct.
rzeczywiste wydatki	444.017	„	87½ „
wynika z tego niedobór rzeczywisty	23.426	złr.	72 ct.
a więc wobec niedoboru przewidzianego	15.450	„	03 „
ukazuje się przekroczenie	7.976	złr.	69 ct.

Na cyfrę tę składają się niekorzystniejsze dla gospodarstwa wyniki w 7 rubrykach w łącznej kwocie . . . 21.564 złr. 15 ct.
korzystniejsze natomiast wyniki w 4 rubrykach, razem 13.587 „ 52 „
a więc wobec budżetu wynik niekorzystniejszy, jak wyżej 7.976 złr. 63 ct.

Zwiększenie dochodów płynie głównie z zarządu centralnego (3744·61 złr.) z gmachu teatru (4321·15½ złr.) i z dóbr ziemskich (5328·54½ złr.), zwiększenie natomiast wydatków polega przeważnie na niekorzystniejszym wyniku obrotów w *Zakładzie Drohowyskim;* wynosi on kwotę *12.063 złr. 07 ct.*

Co do cyfer tych podała buchhalterya fundacyi w swem sprawozdaniu za r. 1893 wyjaśnienia, które jednak wyjaśniają dość mało.

Co do zwyżki, płynącej z zarządu centralnego, podano tylko cyfry bez wyjaśnień. Co do gmachu teatralnego nadmieniono, znowu bez wyjaśnień, że czysty dochód w r. 1893 wynosił 11.238 złr. 86½ ct., a więc wobec roku poprzedniego (3193·03 złr.) więcej o **8045·83**½ zlr Zaległości zaś niezapłaconych czynszów przedstawiała się w roku 1893 w kwocie **7898** złr- **45** ct., a więc więcej niż w roku poprzedzającym **429** złr. **21** ct.

Pożądanemby było, ażeby tak wielkie różnice w czystym dochodzie w dwu bezpośrednio po sobie następujących latach były naprawdę wyjawniane, gdyż inaczej trudno wyrobić sobie zdanie o istocie gospodarki.

Większe dochody z dóbr wyjaśnione są dostatecznie.

Inaczej się przedstawia rzecz co do niekorzystnego stanu obrotów w Zakładzie Drohowyzkim. Powtórzyćby tu należało dosłownie te same uwagi, które przedstawiono co do roku 1892.

Bilans majątku *zarodowego*, wykazujący wartości dóbr i realności, tudzież kapitałów fundacyjnych w łącznej kwocie . . . . 3,072.174 złr. 14½ ct.
w porównaniu z rokiem 1892 . . . . 3,021.274 „ 14½ „
ukazuje przyrost majątku . . . . . . **50·900** złr. —

W majątku *obrotowym* natomiast wykazuje bilans ubytek w kwocie **59741** złr. **40** ct., spowodowany głównie zwiększaniem się należytości biernych. Po doliczeniu do tego jeszcze ubytku w innych rubrykach, a jednoczesnem uwzględnieniu zachodzącego znowu we wielu rubrykach przyrostu okazuje się ogólne w tym roku obniżenie wartości majątku o **3332** złr. **49** ct.

Dla dopełnienia obrazu podaje się jeszcze poniżej cyfry czystego dochodu z dóbr fundacyjnych w latach 1892 i 1893.

Dobra	Czysty dochód			
	1892		1893	
	Złr.	ct.	Złr.	ct.
1. Kulików . .	2746	54	2826	61
2. Brzozdowce .	21393	52	20636	04
3. Drohowyże. .	28880	13	27646	14½
4. Opary . . .	9878	15	10303	48
5. Ostałowice . .	4376	88	6180	57
6. Rożniatów . .	4478	23	9387	66
7. Smorze . . .	4594	24	7237	91
8. Żabie . . .	12795	70	3847	18
9. Żydaczów . .	10526	32	8856	65
	99669	71	96922	24½
po strąceniu wydatków „rozmaite“	3311	11	2635	71
przedstawi się czysty dochód	96358	60	94286	53½
czysty dochód w roku 1891	105158	86	105158	86
Było zatem wobec roku 1891 dochodu mniej o	8800	26	10872	32½
a zmiejszył się dochód w roku 1893 wobec 1892 o			**2072**	**6**½

Wypływa z tego wszystkiego, że wynik finansowy gospodarki w latach 1892 i 1893 wobec roku 1891 jest mniej pomyślny.

Na wytłómaczenie tego wyniku za r. 1893 znajdujemy w sprawozdaniu Wydziału krajowego o stanie fundacyi wzmiankę, że Rada administracyjna, przychylając się do próśb dzierżawców, powołujących się na klęski elementarne w r. 1893, uchwaliła przyznać im opust na rok ten w ogólnej sumie 2800 złr., a nadto rozłożyć im resztę czynszu dzierżawnego za 1893 i połowę 1894 na równe roczne raty, które wraz z prowizyą po $4\frac{1}{2}\%$ spłacić winni do końca dzierżawy.

Pożądanemby było, ażeby Wydział krajowy w przyszłości nalegał na jaśniejsze i szczegółowsze ze strony Rady administracyjnej tłómaczenie niezwykłych i uderzających skoków w cyfrach czyto dochodów czy wydatków, gdyż tylko w ten sposób komisya budżetowa wyrobić sobie może obraz o istocie gospodarki.

B. Ogólny stan fundacyi.

Przystępując do omówienia sprawozdania Wydziału krajowego o ogólnym stanie fundacyi Skarbkowskiej za lata 1893 i 1894, nad którą ma prawo nadzoru i kontroli, przytoczyć przedewszystkiem należy ustęp, tyczący się części finansowej i nawiazujący do końcowego ustępu części pierwszej niniejszego referatu.

Otóż ubytek w dochodach, powstający z powodu nadmienionych powyżej na korzyść dzierżawców ustępstw, postanowiła Rada administracyjna pokryć z funduszu zakładowego w kwocie 47.300 złr. Na zapytanie Wydziału krajowego co do sposobu zabezpieczenia tej pożyczki z majątku zarodowego, odpowiedziała Rada, że postanowiła ratę amortyzacyjną tej pożyczki corocznie wstawiać w budżet jako pierwszą rubrykę rozchodów, a nawet zarządzić, aby wypłata procentów od winkulowanych papierów, własnością fundacyi będących, a przez Bank krajowy przechowywanych, następowała tylko po wykazaniu, że raty amortyzacyjne powyższej pożyczki spłacono. Wobec dostatecznego tego zabezpieczenia a niemożliwości innego tej sprawy załatwienia zatwierdził uchwałę Rady i Wydział krajowy, a później i Namiestnictwo.

Najważniejsza sprawa w r. 1894 była kwestya uregulowania gospodarki finansowej. Przy uchwaleniu bowiem budżetu na rok ten okazała się potrzeba pokrycia wydatków nadzwyczajnych w kwocie 17.021 złr. (między nimi wydatki 9000 złr. z powodu wystawy krajowej). Rada administracyjna postanowiła wydatek ten pokryć sprzedażą lub obciążeniem dóbr Kulikowa, a kuratorya odniosła się do Wydziału krajowego z prośbą o zatwierdzenie powyższego postanowienia, jak niemniej o udzielenie dyrektywy w kierunku uzyskania równowagi budżetowej fundacyi.

Wydział krajowy postanowił wstrzymać się z zatwierdzeniem powyższej uchwały i sprawę tę traktować łącznie z innemi niedoborami tegoż roku 1894 (powstałymi skutkiem asanacyi gmachu teatralnego, dalej wydatków na powiększenie personalu nauczycielskiego szkoły męskiej w Drohowyżu) jak niemniej z zamierzoną reorganizacyą nauki rzemiosł w zakładzie drohowyzkim. Zwrócił tedy Wydział krajowy przedewszystkiem uwagę kuratoryi, że dotychczasowa gospodarka finansowa, wobec ciągłych niedoborów w niekorzystnem przedstawia się świetle, i że rzeczą jest kuratoryi znaleść przyczynę złego, a następnie wspólnie z Radą administracyjną przedstawić Wydziałowi krajowemu stosowne wnioski. Dla otrzymania jednak w tym celu zupełnego obrazu stanu finansowego fundacyi polecił Wydział krajowy, ażeby kuratorya przy układaniu preliminarza na rok 1895 wszystkie tak już wiadome jak i przewidywane niedobory wstawiła w rubrykę wydatków; wtedy bowiem dopiero wobec rubryki dochodów znanym będzie niedobór całkowity. Wtedy też rzeczą będzie kuratoryi i Rady administracyjnej znaleść najkorzystniejszy sposób pokrycia deficytu i uregulowania gospodarki tak, ażeby niedobór, przynajmniej znaczniejszy, pojawić się nie mógł.

Przechodząc do czynności szczegółowych, zaznacza Wydział krajowy, iż relacyą z dnia 18 maja 1893 r. donosi kurator, iż usterki, wytknięte przez komisyę lustracyjną w lipcu 1892, w części usunięto, w części, jak poprawa rachunkowości, z powodu zmiany osoby rachmistrza, dłuższego na to wymagają jeszcze czasu.

Uchwałami z dnia 7 maja 1892 r. i 5 czerwca 1893 r. postanowiła Rada administracyjna zaciągnąć z funduszu rezerwowego pożyczkę 6.800 złr. na budowę nowej wołowni w Rożniatowie, uchwałą zaś z 26 maja 1893 r. z tego samego funduszu pożyczkę 4000 złr. na wybudowanie przy c. k. zakładzie stadników w Drohowyżu domu na pomieszczenie czterech podoficerów. Obie pożyczki mają się zwrócić w 20 równych rocznych ratach.

Uchwały powyższe zatwierdził tak Wydział krajowy, jak i Rząd.

W roku natomiast 1894 uchwaliła Rada administracyjna postawić w Żabiu budynek dla sądu powiatowego i zaciągnąć na ten cel z majątku zarodowego pożyczkę 21.500 złr., zwrotną w 20 rocznych ratach. Uchwałę tę Wydział krajowy zatwierdził.

Kontrakty kupna i sprzedaży, mocą których sprzedano włościanom parcele gruntowe około 33 morgów w Doroszowie, a 1 morg 1215□° w Kulikowie, Wydział krajowy po zatwierdzeniu przedłożył również do zatwierdzenia Namiestnictwu.

Uchwałę Rady administracyjnej co do nabycia dóbr Rabka za kapitały uzyskane z indemnizacyi propinacyjnej, zatwierdził Wydział krajowy o tyle, o ile ona odnosi się do podjęcia w Dyrekcyi funduszów propinacyjnych niewinkulowanych drukowanych obligacyj propinacyjnych w zamian za takież obligacye pisane, stanowiące własność fundacyi Skarbkowskiej. Co do samego zakupna dóbr Rabka, wstrzymał zatwierdzenie swoje Wydział krajowy dlatego, że sprawy tej nie przedłożono jeszcze do zatwierdzenia władzom nadzorczym.

Namiestnictwo jednak oświadczyło, że drukowane obligacye funduszu propinacyjnego, o których zamianę za obligacye pisane się rozchodzi, są już na rzecz fundacyi zastrzeżone, dewinkulacyę ich uważać obecnie należy za przedwczesną, skoro kupna dóbr władze nadzorcze nie zatwierdziły. Wobec tego kupno tych dóbr nie przyszło do skutku.

Co się tyczy spraw osobistych, zauważyć należy, co następuje:

Ochmistrza zakładu drohowyskiego Pawła Tyssona przeniósł kurator do Lwowa na zarządcę gmachu teatralnego i archiwum w administracyi centralnej fundacyi. Opróżnioną tak posadę w Drohowyżu powierzono prowizorycznie Leonowi Lewickiemu, emerytowanemu nauczycielowi ludowemu za roczną płacą 400 złr. oprócz wiktu, mieszkania i opału, w naturze.

Powyższe zarządzenia Wydział krajowy przyjął do zatwierdzającej wiadomości.

W roku 1894 przedstawił kurator fundacyi uchwałę Rady administracyjnej o ustanowienie w Drohowyżu posady inspicyenta chłopców z płacą roczną 300 złr. i wiktem. Kurator sprzeciwił się tej uchwale, uznając ją najprzód za zbyteczną, a następnie wobec art. 49 statutu bez zmiany tegoż artykułu za niedopuszczalną. Wydział krajowy zgodził się ze zdaniem kuratora, postanawiając rozstrzygnąć tę sprawę wtedy, gdy nastąpi zmiana statutu.

W roku 1894 poruczyła Rada administracyjna zgodnie z Wydziałem krajowym obowiązki ogrodnika w zakładzie drohowyskim, prowizorycznie za rok jeden Jakóbowi Robinsonowi za płacą roczną 600 złr., wolnem pomieszkaniem i opałem.

Pismem z 25 sierpnia 1894 r. przedłożył kurator Radzie administracyjnej pełnomocnictwo, mocą którego ustanowił adwokata i syndyka fundacyi Dra Teobalda Semilskiego, na czas nieograniczony swym zastępcą w czynnościach kuratorskich. Pełnomocnictwo to przyjęła Rada do wiadomości.

Z innych spraw fundacyi podnieść należy bardzo niemiłą rzecz o niezaradności czynników zarządzających fundacyą, a to niezaradność co do porządku wewnątrz zakładu w Drohowyżu. Pismem bowiem z 22 lipca 1894 r. udzieliło Namiestnictwo Wydziałowi krajowemu raport Starosty z Żydaczowa, z którego się okazuje opłakany stan wychodków i kanału kloacznego i wywoływane przez to stale stosunki niehygieniczne, jak niemniej bardzo wadliwe umieszczenie prebendaryuszów, które słowami sprawozdania: „nie odpowiada wymogom nawet skromnych gminnych przytulisk ubogich“. Namiestnictwo komunikując sprawozdanie starosty, oświadcza jednocześnie, że w razie potrzeby wydeleguje do zakładu lekarza.

Wydział krajowy przesyła w sierpniu 1894 r. odpis raportu Starosty Radzie administracyjnej z wezwaniem o bezzwłoczne zaradzenie złemu i zdanie o tem sprawy. W listopadzie kuratorya oświadcza, iż co do wychodków poprawiła rzecz doraźnie przez danie podwójnych drzwi, że jednak zmiany błędnego systemu wychodków z powodu znacznych kosztów, dokona stopniowo w ciągu lat kilku, a to w miarę funduszów. Wadliwość co do pomieszczenia starców, obiecuje kurator również usunąć. Wydział krajowy zaraz po otrzymaniu tej relacyi poleca (w tym samym jeszcze miesiącu, listopadzie), ażeby potrzebne ze względów hygienicznych rekonstrukcye w gmachu wykonano jeszcze w ciągu zimy 1894/5 i nie dopuszczano na przyszłość stosunków, wywołujących tak kompromitujące spostrzeżenia.

Drugi raport Starosty, stwierdzający tesame nieporządki, a udzielony Wydziałowi krajowemu przez Namiestnictwo, spowodował Wydział do oświadczenia kuratoryi,

iż w razie nieusunięcia wytkniętych wadliwości do końca stycznia 1895, Wydział krajowy chwycić się będzie musiał sposobów innych (jakich i z jakim ewentualnie skutkiem, o tem, mimo, że sprawozdanie Wydziału krajowego nosi datę 10 grudnia 1895 r., nie ma żadnej wzmianki).

Podobnie niekorzystnie przedstawia się stan gmachu teatralnego we Lwowie. Ankieta przez Wydział krajowy powołana, oświadczyła się co do robót, jakie w gmachu tym należy wykonać. Część ich wykonano w r. 1894, część odłożono na później. Na pokrycie wydatków zaciągniono z majątku zakładowego pożyczkę w kwocie 3400 złr., zwrotną w 5 równych rocznych ratach, a to po zatwierdzeniu przez Wydział krajowy i Namiestnictwo.

Co do opracować się przez Radę administracyjną mającej nowej instrukcyi dla kuratorów i Rady administracyjnej zaznacza Wydział krajowy, że wypracowany projekt zwróciło Namiestnictwo do przerobienia w niektórych punktach. Komunikując tę rzecz Radzie administracyjnej, nadmienia Wydział krajowy, że wypadałoby może sprawę całą załatwić razem z projektowaną zmianą statutu organizacyjnego, a ewentualnie także aktu fundacyi.

Na posiedzeniu 12 lutego 1894 r. polecił Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby *w porozumieniu z Radą szkolną krajową zbadał potrzebę reorganizacyi szkół w zakładzie drohowyzkim*, a następnie *aby po zasięgnięciu opinii fachowej, wziął pod rozwagę potrzebę zmiany statutu organizacyjnego zakładu wychowawczego w Drohowyżu.*

Poleceniom tym stało się zadość w obu kierunkach, jakkolwiek nie z jednakim dotąd skutkiem.

Przedewszystkiem zdawało się Radzie administracyjnej koniecznem — i słusznie — ażeby odpowiednią pozyskać osobistość do kierowania zakładem w kierunku naukowym i wychowawczym. W warunkach konkursowych przyznano przeto pierwszeństwo kandydatowi mającemu kwalifikacyę nauczycielską i pedagogiczne doświadczenie. Nadto postanowiono uwolnić dyrektora od zajęć administracyjnych, a stworzyć posadę rządcy, który podlegając dyrektorowi, na czele stać będzie personalu administracyjnego.

Posadę dyrektora otrzymał p. Michał Stępek, dotychczas profesor niższej szkoły rolniczej w Dublanach. Z początku za urlopem, został p. Stępek w r. 1895 na posadzie dyrektora stabilizowany.

Z powodu wprowadzenia nowej posady rządcy, jak i innych posad administracyjnych, zaszła potrzeba zmiany art. 45 i 46 statutu, które się odnoszą do zakresu działania funkcyonaryuszów zakładu. Równocześnie zamierzała Rada administracyjna zmienić art. 49 statutu, a to w tym kierunku, iżby nie wiązał co do etatu urzędników i sług, lecz zostawił Radzie administracyjnej i kuratorowi swobodę ustanawiania w miarę potrzeby etatu służbowego, oczywiście za zatwierdzeniem Wydziału krajowego.

Na zmianę art 45 i 46 zgodziły się tak Wydział krajowy, jak Namiestnictwo. Co do art. 49 zaś, postanowił Wydział krajowy wstrzymać się z decyzyą aż do czasu rewizyi całego statutu, Namiestnictwo natomiast oświadczyło, że zmiana ta wogóle do zatwierdzenia się nie nadaje, a to ze względu na postanowienia fundatora. Uczyniło jeszcze Namiestnictwo uwagę, iż art. 49 w ten należałoby zmienić sposób, iż wszyscy stali urzędnicy zakładu mają prawo do emerytury, czemu akt fundacyjny się nie sprzeciwia.

Tyle co do jednego polecenia Wysokiego Sejmu.

Co do polecenia drugiego, t. j. reorganizacyi szkół w Zakładzie Drochowyzkim, toż reskryptem z 28 maja 1894 wezwał Wydział krajowy Radę administracyjną, ażeby zaraz po wprowadzeniu nowego dyrektora zajęła się energicznie sprawą reorganizacyi i zastosowała się przy tem ściśle do wskazówek i uwag c. k. inspektorów szkolnych, którzy z ramienia Rady szkolnej krajowej Zakład lustrowali. Po wprowadzeniu zaś nowego dyrektora p. Stepka zalecił Wydziałowi krajowemu przeprowadzenie reorganizacyi szkół w kierunkach.

a) *co do szkół ludowych,*

b) *co do nauki rzemiosł.*

ad a). Przeprowadzić reorganizacyę, w duchu wskazówek reskryptów Rady szkolnej krajowej tak, ażeby szkoły te już z początkiem roku szkolnego 1894/5 odpowiadały w zupełności równorzędnym szkołom publicznym.

ad b). Przedstawić Wydziałowi krajowemu projekt gruntownej reformy tej nauki, opracowany z uwzględnieniem uwag i wskazówek c. k. inspektora Rady szkolnej krajowej, p. Frankego. Zarazem ponawia Wydział krajowy polecenie co do rewizyi statutu organizacyjnego.

Poleceniom Wydziału krajowego ad a) stało się zadość. Rada administracyjna postanowiła 4-klasową szkołę zamienić na 6-klasową, z planem naukowym typu miejskiego, jako odpowiadającego chłopcom, kształcącym się na rękodzielników. W roku 1894/5 otwarto w istocie klasę 5, w roku 1895/6 otworzyć miano szóstą. Równocześnie uchwaliła Rada administracyjna rozpisać konkurs na dwie nowe posady nauczycielskie, jedną dla grupy przyrodniczej, drugą dla rysunkowo matematycznej, każda z płacą roczną 600 zlr., pomieszkaniem, opałem i prawem do pięcioleci, wynoszących 10% rocznej płacy.

Uchwały te Wydział krajowy zatwierdził. Co do *nauki rzemiosł*, postanowiła Rada administracyjna sprosić ankietę osób fachowych i po wysłuchaniu jej zdania przystąpić do reform.

W skład ankiety wchodzą pp.: Dr. Józef Wereszczyński, Tadeusz Romanowicz, Michał Michalski, Franciszek Zima, (jako członkowie Rady administracyjnej); dalej ks. Jerzy Czartoryski i August Sołtyński (jako delegaci kraj. Komisyi przemysłowej); inspektor szkół p. Franke i dyrektor Państw. Szkoły Przem. we Lwowie Zygmunt Gorgolewski, dalej z przemysłowców: Wojciech Kosiba, ślusarz, Józef Wczelak, stolarz; Stanisław Ciuchciński, blacharz; wreszcie dyrektor zakładu Michał Stępek i nauczyciel warstatów, Konstanty Bauer.

Ankieta po szczegółowej lustracyi wszystkich oddziałów zakładu, przystąpiła na kilku posiedzeniach do omówienia szczegółów reorganizacyi nauki rzemiosł. Reorganizacya ta w ścisłym zostaje związku z projektowaną zmianą statutu organizacyjnego. Wydział krajowy zapewnia, że rzeczy z oka nie spuści i dołoży starań, ażeby intencyom Sejmu, wyrażonym w uchwale z 12 lutego 1894 r. stało się zadość.

Na miejscu jeszcze będzie odwołać się do poprzedniego sprawozdania Komisyi, tj. sprawozdania z 2 lutego 1894 r., które cytując kilka postanowień statutu, odnoszących się do celu zakładu, *mającego wychowywać sieroty na cnotliwych i pożyteeznych członków społeczeństwa,* dalej do okoliczności, że *zakład udzielać ma wychowankom zaliczek dla rozpoczęcia własnego gospodarstwa* itd. zwraca uwagę, że wynika z tego obowiązek zakładu zajmowania się swoimi wychowankami także po opuszczeniu zakładu. Mówi dalej sprawozdanie owe z całą słusznością: *Lecz w sprawozdaniach Wydziału krajowego nie znajdujemy żadnej wzmianki o działalności zakładu w tym właśnie, może najważniejszym kierunku, opiekowania się wychowankami także po opuszczeuiu zakładu.*

Brak także w zelkich wiadomości o dalszem zachowaniu się wychowanków i powodzeniu ich po wyjściu z zakładu; nie ma śladu w sprawozdaniach Wydziału o tem, czy zakład stara się o pomieszczenie wychowanków, czy udziela im pomocy na dalsze kształcenie lub też zaliczek na rozpoczęcie własnego gospodarstwa.

Tego rodzaju dalsze jeszcze uwagi, których słuszność każdy uznać musi, spowodowały w roku 1895 komisyę budżetową do zaproponowania Wysokiemu Sejmowi rezolucyi, zdążającej do reformy statutu organizacyjnego.

Z uwagi jednak, że przeprowadzenie reformy tej dłuższego może jeszcze wymagać będzie czasu, z uwagi dalej, że podniesione powyżej sprawy wchodzą w zakres obowiązującego statutu, z uwagi niemniej, że słusznym życzeniom poprzedniej komisyi, wyrażonym wprawdzie tylko w sprawozdaniu samem, a nie drogą osobnej rezolucyi, zadość się w sprawozdaniach Wydziału krajowego nie stało (niezawodnie z braku dat w sprawozdaniu zarządu fundacyi), z uwagi w końcu, że wyjaśnienia Rady administracyjnej i w kwestyach finansowych są w latach 1893 i 1894 nawet mniej jeszcze dostateczne niż w latach poprzednich, sądzi Komisya budżetowa, że wypadałoby wyraźną wolą Wysokiego Sejmu nałożyć na Wydział krajowy obowiązek zniewolenia zarządu fundacyi do składania dokładniejszych w nadmienionych powyżej kierunkach sprawozdań. Wypadałoby przeto przedstawić ze strony komisyi Wysokiemu Sejmowi do uchwały odpowiednie rezolucye. Wobec wyłuszczonego stanu rzeczy Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sejm przyjmuje do wadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o zamknięciach rachunkowych fundacyi Skarbkowskiej za lata 1892 i 1893.

2) Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o stanie fundacyi Skarbkowskiej za lata 1893 i 1894.

3) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby w przyszłych sprawozdaniach o zamknięciach rachunkowych dokładniej wyjaśniano znaczniejsze przekroczenia preliminarza, a to tak w kierunku dochodów jak i rozchodów.

4) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby nie spuszczając z oka reorganizacyi nauki rzemiosł, jak niemniej sprawy reformy statutu organizacyjnego, w przyszłych sprawozdaniach umieszczał daty, któreby w obrębie istniejącego i dziś statutu, odnosiły się do wychowanków po ich wyprawieniu z zakładu i dawały tak dokładny obraz rzetelnej skuteczności fundacyi.

We Lwowie, dnia 2 lutego 1896 r.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Jan Rotter.

DRUKARNIA „CZASU" W KRAKOWIE.